

Udskriftsdato: 15. december 2025

2007/2 BTL 137 (Gældende)

Betænkning over Forslag til lov om ændring af lov om litteratur (Fribyordning)

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om litteratur

(Fribyordning)

[af kulturministeren (Brian Mikkelsen)]

1. Ændringsforslag

S, SF, RV og EL har stillet 2 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 27. marts 2008 og var til 1. behandling den 15. april 2008. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Kulturudvalget.

Sammenhæng med andre lovforslag

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med lovforslag nr. L 131 (udlændingeloven), som behandles i Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik.

Beslutningsforslag og studierejse om fristeder for forfattere

Beslutningsforslag nr. B 94, folketingsåret 2006-07, af Elsebeth Gerner Nielsen (RV) m.fl. om fristeder for forfulgte forfattere blev fremsat den 9. februar 2007. Kulturudvalget sendte den 4. juni 2007 2 udvalgsmedlemmer på en studietur til Stavanger, Norge, for at besøge ICORN-hovedkvarteret og Stavanger Kulturforvaltning, jf. folketingsåret 2006-07, KUU, alm. del - bilag 223.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og kulturministeren sendte den 26. februar 2008 dette udkast til udvalget, jf. KUU alm. del – bilag 104. Den 28. marts 2008 sendte kulturministeren de indkomne høringssvar og den 8. april 2008 et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 12 spørgsmål til kulturministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget støtter den bekræftelse af ytringsfriheden, som denne lov er et bidrag til. Lovforslaget giver kommunerne hjemmel til at tilmelde sig fribyordningen, der indbefatter, at kommunerne yder økonomisk støtte til udenlandske forfattere og skribenter, der er forfulgt i deres hjemlande. Venstre og Det Konservative Folkeparti ønsker at forbedre mulighederne for forfattere m.v., der vælger at kæmpe for retten til frit at ytre deres tanker og meninger. Disse kampe, som mange – især mange forfattere – kæmper om at sige diktaturet imod, bør Danmark støtte. Det skylder vi vores eget demokrati.

Fribyordningen udgør en betydelig del af sådan en støtte. Der er tale om en internationalt kendt og respekteret ordning, som der er rigtig mange gode erfaringer med. Og med hensyn til, hvilke kunstnere

der indgår i ordningen, er det vigtigt for Venstre og Det Konservative Folkeparti, at vi i første omgang læner os op ad internationalt godkendte afgrænsninger, som de fremgår af ICORN's regelsæt og definitioner. Om ordningen på længere sigt skal udvides, er vi villige til at drøfte, når den tid kommer. Evalueringen i 2009 vil være en naturlig lejlighed hertil.

Venstre og Det Konservative Folkeparti betragter lovforslaget som et positivt projekt og er glade for, at ordningen skal evalueres allerede inden udgangen af 2009. Vi ser også positivt på, at Kulturministeriet har etableret en mindre pulje, som engagerede kommuner kan søge støtte fra til særlige omkostninger. Dog bør kommunerne være klar over, at de er økonomisk hovedansvarlige. Fribyordningen er en investering: Man giver lidt for at få en masse igen. Vi er overbevist om, at en tilmelding til fribyordningen vil have stor kulturel værdi for kommunerne og vil kunne være med til at styrke den enkelte kommunes brand. Det er vel de færreste lokale kulturforeninger, der vil sætte sig imod at blive beriget med den internationale inspiration og det friske pust, som en udefrakommende forfatter m.v. ville kunne bidrage med. At der er tale om en gevinst for kommunerne, bevidnes også af, at der allerede nu er 12 kommuner, der har vist interesse for ordningen.

Desuden ønsker Venstre og Det Konservative Folkeparti at understrege, at de kommuner, der går ind i fribyordningen, må gå helhjertet ind i projektet og have de fornødne faciliteter. Kommunerne skal være klar over, at det er en særdeles betydningsfuld opgave, de påtager sig, når de træder ind i det fine selskab af kulturhovedstæder, som fribyordningen omfatter.

Danmarks liberale parti, Venstre, og Det Konservative Folkeparti håber meget, at kommunerne vil tage handsken op og bidrage til, at forfattere m.v. kan få lov til frit at udføre deres arbejde. Og vi kan kun bifalde, at Danmark med denne ordning vil være med allerforrest, når det gælder ytringsfrihedens udbredelse.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget støtter og værdsætter grundlæggende demokratiske friheder som ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og trosfrihed. Danmark er et fredeligt og velfungerende samfund på grund af disse frihedsrettigheder, og kun ved at holde fast i disse rettigheder kan Danmark forblive et godt, fredeligt og dansk samfund.

Ytringsfriheden er de seneste årtier kommet under pres i den vestlige verden fra specielt yderliggående muslimers side. For 20 år siden udstedte præstestyret i Iran en dødsdom over forfatteren Salman Rushdie for bogen »De sataniske vers«, der bl.a. omhandlede profeten Muhammeds seksualliv. I 2004 myrdedes den hollandske filminstruktør Theo van Gogh for filmen »Submission«, og manuskriptforfatteren til filmen, Ayaan Hirsi Ali, har siden været forfulgt af yderliggående islamister. I Danmark er ytringsfriheden også under pres, bl.a. på grund af selvcensur hos visse medier, fordi de til tider indtager en naiv og politisk korrekt holdning. Resultatet ses bl.a. i forbindelse med den såkaldte Muhammedkrise.

Der kan således være behov for, at mange, herunder Danmark, hjælper til med at støtte dem, hvis ytringsfrihed trædes under fode.

Der er i forbindelse med fribyordningen imidlertid en række forhold, som Dansk Folkeparti lægger til grund for etablering af en sådan ordning.

Således forudsætter Dansk Folkeparti,

- 1) at udgangspunktet for ordningen er, at den pågældende udlænding skal vende tilbage til hjemlandet, når opholdstilladelsen udløber,
- 2) at det indgår i lovforslaget, at en person, der får opholdstilladelse på grundlag af fribyordningen, ikke kan opnå tidsubegrænset (permanent) opholdstilladelse, jf. besvarelsen af spørgsmål 3 til L 131,
- 3) at det ikke er hensigten med ordningen, at udlændingen eller dennes familie skal søge asyl i Danmark,
- 4) at udgangspunktet for ordningen er, at den ikke fører til en masseindvandring af forfulgte forfattere, men at ordningen skal ses i lyset af, at Sverige har to forfattere, Tyskland har to og England har én, og at ordningen skal stå i forhold til dette forholdsvis lille antal,
- 5) at den pågældende forstår og efterlever værdierklæringen i ord, adfærd og handling,

- 6) at den pågældende og dennes eventuelle medbragte familie i det hele opfører sig ordentligt i Danmark under opholdet, efterlever formålet med fribyordningen og indtager en ydmyg og respektfuld holdning til Danmark og danskerne,
- 7) at fribyen (kommunen) afholder alle omkostninger ved forfatterens ophold, jf. besvarelsen af spørgsmål 17 til L 137,
- 8) at den pågældende udlænding skal udrejse fra Danmark efter endt ophold, og at politiet om nødvendigt drager omsorg herfor, samt at der er et land, hvortil frivillig udrejse er mulig, jf. besvarelsen af spørgsmål 5 til L 131,
- 9) at den pågældende udlænding på forhånd sikkerhedstjekkes af PET,
- 10) at den pågældende uden begrundelse kan afvises, såfremt PET vurderer, at den pågældende udgør en trussel mod Danmark,
- 11) at den pågældende udlænding er omfattet af udlændingelovens regler om udvisning og inddragelse af opholdstilladelsen, såfremt udlændingen misbruger opholdet i Danmark til anden aktivitet, f.eks. begår kriminalitet, jf. besvarelsen af spørgsmål 10 til L 131,
- 12) at familien til en forfulgt forfatter også skal udrejse af Danmark, når den forfulgte forfatters opholdstilladelse udløber, jf. besvarelsen af spørgsmål 11 til L 131,
- 13) at en forfulgt udlænding kun kan medbringe én kone,
- 14) at Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik og Kulturudvalget løbende orienteres om ordningen og udviklingen i antallet af opholdstilladelser efter ordningen, og
- 15) at ordningen evalueres i 2009.

Det er således afgørende for Dansk Folkepartis støtte til fribyordningen, at ordningen i det hele taget kommer til at forløbe på en ordentlig måde, at de pågældende opfører sig ordentligt under opholdet i Danmark, og at ordningen ikke giver anledning til misbrug eller indvandring af forfulgte forfattere i et omfang, der afviger fra det sammenlignelige antal i Sverige, Tyskland og England.

Et *mindretal* i udvalget (S, SF, RV og EL) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres og Enhedslistens medlemmer af udvalget finder det uforståeligt, at regeringen i L 137 ekskluderer en række kunstnere, som dagligt risikerer liv og frihed ved at insistere på ytringsfrihed. Lovforslaget indeholder hverken en udstrakt hånd til musikere, filmskabere eller billedkunstnere. I lovforslaget hedder det, at målgruppen er »personer, der formidler det skrevne ord og andres ytringer«. Hvordan kan regeringen med denne definerede målgruppe gå direkte imod sin egen formulering? Er eksempelvis instruktører og skuespillere ikke formidlere af det skrevne ord? Mange af høringssvarene indeholder samme kritik. Dansk PEN, Dansk Kunstnerråd, Dansk Forfatterforening, Danske Mediers Forum og Københavns Kommune stiller sig undrende over for, at ordningen alene begrænser sig til forfattere og skribenter, idet man vil kunne hente kvalificeret støtte til udvælgelse af andre kunstnergrupper fra en række internationale organisationer, eksempelvis Freemuse og International Committee for Artists' Freedom.

S, SF, RV og EL er endvidere skeptiske over for finansieringen af fribyordningen. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at udgifter i forbindelse med den forfulgtes ophold afholdes af den kommune, som har valgt at indgå i fribyordningen. Kommunerne vil gerne være med – det viser den interesse, der har været for ordningen indledningsvis – men regeringen kan ikke bare regne med, at finansieringen af forfatternes ophold alene ligger hos kommunerne. Når kun tre ud af de oprindelig 11 interesserede kommuner føler sig klar til at være med, er ordningen ikke god nok. Derfor er der grund til at overveje de forslag, som også er afgivet i høringssvarene, bl.a. foreslår Danmarks Biblioteksforening, at udgifterne deles ligeligt mellem stat og kommune.

På den baggrund stiller S, SF, RV og EL ændringsforslag om, at den danske fribyordning kommer til at omfatte forfulgte kunstnere generelt, og at der etableres en statslig støtteordning til medfinansiering af

kommunernes udgifter til fribyordningen, således at staten pålægges at refundere 50 pct. af de enkelte kommuners direkte udgifter til de enkelte kunstnere og deres familier.

Ny Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Af et mindretal (S, SF, RV og EL):

1) I den under nr. 1 foreslåede § 6 a indsættes i stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, efter »forfattere«: », kunstnere« og i stk. 1, 2. pkt., efter »forfatteren«: », kunstneren«.

[Udvidelse af fribyordningen til alle kunstnere]

2) I den under nr. 1 foreslåede § 6 a indsættes efter stk. 2 som stk. 3 og 4:

»Stk. 3. Staten yder tilskud til kommuners deltagelse i fribyordningen.

Stk. 4. Kulturministeren fastsætter nærmere regler for udformningen af en tilskudsordning efter stk. 3, således at staten giver refusion for halvdelen af den enkelte kommunes direkte udgifter til forsørgelse af udlændingen og dennes familie.«

[Statslig refusion af kommunale udgifter]

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget tilføjer ordene »kunstnere« og »kunstneren« i den foreslåede bestemmelse i litteraturoven om fribyordningen, således at ordningen kan omfatte alle, der driver kunstnerisk virksomhed.

Formålet hermed er at sikre, at alle forfulgte kunstnere i princippet kan tilbydes deltagelse i den danske fribyordning. Endvidere skal ændringsforslaget sikre, at kulturministeren kan godkende internationale organisationer, der har til formål at hjælpe forfulgte kunstnere, uanset hvilken form for kunstnerisk virksomhed disse udøver.

Det er ikke kun formidlere af det skrevne ord, der udsættes for repressalier og censur rundt om i verden. I mange lande spiller særligt musikere og komponister en vigtig rolle i formidling af politiske og religiøse budskaber. Der kunne også nævnes mange eksempler på, at film- og teaterfolk, tegnere og billedkunstnere samt fotografer oplever censur og forfølgelse. Derfor foreslås lovforslaget udvidet til at omfatte alle udøvende kunstnere.

Det er ikke kun med hensyn til forfattere og skribenter, man kan få assistance i forbindelse med udvælgelsen af kunstnere fra internationale organisationer. Ud over ICORN er også f.eks. Freemuse, Cartoonists Rights Network, International Committee for Artists Freedom og The Writers in Prisons Committee relevante.

Til nr. 2

Ændringsforslaget tager sigte på, at der etableres en statslig støtteordning til medfinansiering af kommunernes udgifter til fribyordningen. Ændringsforslaget bemyndiger endvidere kulturministeren til at fastsætte nærmere regler for ordningen, således at staten pålægges at refundere 50 pct. af de enkelte kommuners direkte udgifter til de enkelte kunstnere og deres familier.

Der er tale om et fælles projekt mellem kommunerne og staten, hvor staten skal betale halvdelen af de direkte udgifter til dækningen af udlændingens og dennes families forsørgelse.

Hans Christian Schmidt (V) Troels Christensen (V) Ellen Trane Nørby (V)
Flemming Damgaard Larsen (V) Preben Rudiengaard (V) nfmd. Karin Nødgaard (DF) fmd.
Pia Kjærsgaard (DF) Henriette Kjær (KF) Per Ørum Jørgensen (KF) Mogens Jensen (S)
Lise von Seelen (S) Leif Lahn Jensen (S) Yildiz Akdogan (S) Pernille Frahm (SF)
Holger K. Nielsen (SF) Simon Emil Ammitzbøll (RV) Per Clausen (EL)

Ny Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Ny Alliance (NY)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	25	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	17	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne	2
Enhedslisten (EL)	4	(UFG)	

Oversigt over bilag vedrørende L 137**Bilagsnr. Titel**

1	Høringssvar, fra kulturministeren
2	Kommenteret høringsnotat, fra kulturministeren
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	1. udkast til betænkning
5	Bilaget tilbagetaget
6	Integrationsministerens svar på spørgsmål 1-13 til L 131 (udlændingeloven).
L 131 (udlændingeloven) og L 137 (fribyer) handler begge om etablering af mulighed for, at kommuner huser forfulgte forfattere m.v.
7	2. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 137**Spm.nr. Titel**

1	Spm. om en oversigt over andre ICORN-lande, der i et eller andet omfang har en statslig medfinansiering af forfulgte forfattere m.v., til kulturministeren, og ministerens svar herpå
2	Spørgsmålet tilbagetaget
3	Spørgsmålet tilbagetaget
4	Spørgsmålet tilbagetaget
5	Spørgsmålet tilbagetaget
6	Spørgsmålet tilbagetaget
7	Spørgsmålet tilbagetaget
8	Spørgsmålet tilbagetaget
9	Spørgsmålet tilbagetaget
10	Spørgsmålet tilbagetaget
11	Spm., om der kan lægges et maksimum over antallet af forfulgte forfattere, der årligt kan komme ind under ordningen, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
12	Spørgsmålet tilbagetaget
13	Spm. om betaling af politimæssig beskyttelse af en forfulgt forfatter, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
14	Spm., om eventuel betaling for beskyttelse af en forfulgt forfatter kan finansieres af midler afsat til udviklingsbistand, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
15	Spm. om, hvordan man sikrer, at den forfulgte forfatter her i landet primært beskæftiger sig med litterær virksomhed rettet mod sit eget hjemland, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
16	Spørgsmålet tilbagetaget

- 17 Spm. om den økonomiske opgave med at underholde den forfulgte forfatter, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 18 Spm. om opstartsfasen, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 19 Spm. om, hvornår en fribykommune kan melde sig ud af ordningen, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 20 Spm. om Trykkefrihedsselskabet, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 21 Spm. om, hvordan evalueringsprocessen af ordningen i 2009 forventes at komme til at foregå, til kulturministeren, og ministerens svar herpå
- 22 Spm. om teknisk bistand til ændringsforslag, til kulturministeren (kopi til integrationsministeren), og ministerens svar herpå
- 23 Spm. om teknisk bistand til ændringsforslag, til kulturministeren (kopi til integrationsministeren), og ministerens svar herpå